

Број: 1-03-34900-34/17-11

Датум: 04.12.2018.

Београд

На основу чл. 8. став 1. тачка 2), 17, 22, 60, 62. ст. 1-3. и 63. Закона о електронским комуникацијама („Службени гласник РС“, бр. 44/10, 60/13-УС и 62/14), члана 136. Закона о општем управном поступку („Службени гласник РС“, број 18/16), чл. 12. став 1. тачка 2), 21. и 28. Статута Регулаторне агенције за електронске комуникације и поштанске услуге („Службени гласник РС“, бр. 125/14 и 30/16), Одлуке о одређивању релевантних тржишта подложних претходној регулацији („Службени гласник РС“, број 78/18), Извештаја о анализи велепродајног тржишта терминације позива у мобилној мрежи новембар 2017 - јануар 2018. године, који је Управни одбор Регулаторне агенције за електронске комуникације и поштанске услуге дана 26.1.2018. године усвојио закључком број: 1-К-021-6/18-10 (објављен на интернет страници Регулаторне агенције за електронске комуникације и поштанске услуге www.ratel.rs), у поступку анализе велепродајног тржишта терминације позива у мобилној мрежи и одређивања оператора са значајном тржишном снагом, као и одређивања обавеза операторима са значајном тржишном снагом,

Регулаторна агенција за електронске комуникације и поштанске услуге доноси

РЕШЕЊЕ

- I. Предузеће за телекомуникације Телеком Србија акционарско друштво, Београд, Таковска 2, Београд, TELENOR D.O.O. BEOGRAD, Омладинских бригада 90, Београд, VIP MOBILE DOO BEOGRAD (NOVI BEOGRAD), Милутина Миланковића 1ж, Београд-Нови Београд, MUNDIO MOBILE d.o.o. Beograd-Novi Beograd, Владимира Поповића 38-40, Београд-Нови Београд и GLOBALTEL d.o.o. Beograd, Булевар Михаила Пупина 115е, Београд-Нови Београд, одређују се за операторе са значајном тржишном снагом на велепродајном тржишту терминације позива у мобилној мрежи.**
- II. Операторима из става I. диспозитива овог решења одређују се следеће обавезе:**
 - 1) објављивања одређених података у форми стандардне понуде;
 - 2) недискриминаторног поступања;
 - 3) омогућавања приступа и коришћења елемената мреже и припадајућих средстава;
 - 4) контроле цена и примене трошковног рачуноводства.
- III. Оператори из става I. диспозитива овог решења дужни су да обавезу објављивања одређених података у форми стандардне понуде, у складу са одредбом члана 64. Закона о електронским комуникацијама („Службени гласник РС“, бр. 44/10, 60/13-УС**

и 62/14), а која се посебно односи на рачуноводствене податке, техничке спецификације, карактеристике мреже, услове понуде и коришћења (укључујући ограничења), рокове важења понуде и цене, извршавају на следећи начин:

- 1) да објаве Стандардну понуду за услугу терминације позива у мобилној мрежи (међуповезивање);
- 2) да Стандардна понуда за услугу терминације позива у мобилној мрежи (међуповезивање) буде детаљно рашчлањена у складу са потребама тржишта и да садржи врсту услуге, одговарајуће рокове, услове и цене услуга;
- 3) да Регулаторној агенцији за електронске комуникације и поштанске услуге, у односу на пружање релевантне услуге, достављају полугодишње извештаје који ће обухватити све релевантне показатеље ефикасности (KPI – *Key Performance Indicators*) и то:
 - просечно време за успостављање вода за међуповезивање;
 - просечно време отклањања квара на воду за међуповезивање;
 - податке који се односе на пружање услуге заједничког коришћења простора (колокације);
- 4) да обезбеде да минимални садржај, ниво детаљности и начин објављивања стандардних понуда буде у складу са општим актом Регулаторне агенције за електронске комуникације и поштанске услуге, који ближе прописује минимални садржај, ниво детаљности и начин објављивања стандардних понуда.

IV. Оператори из става I. диспозитива овог решења дужни су да обавезу недискриминаторног поступања, сагласно одредби члана 65. Закона о електронским комуникацијама („Службени гласник РС“, бр. 44/10, 60/13-УС и 62/14), извршавају тако да другим операторима пружају услуге под једнаким условима и са истим квалитетом као што чине за сопствене потребе, односно за потребе повезаних лица или партнера, те су у обавези да:

- 1) обезбеде једнаке услове (пре свега у погледу цена, рокова и информација) при истим околностима за све операторе кориснике који пружају исте услуге;
- 2) пружају услуге и податке операторима корисницима под истим условима и уз исти квалитет услуге који обезбеђују за сопствене потребе, потребе повезаних лица или партнера;
- 3) достављају Регулаторној агенцији за електронске комуникације и поштанске услуге уговоре закључене на основу Стандардне понуде за услугу терминације позива у мобилној мрежи (међуповезивање) у року од 15 дана од дана потписивања истих.

V. Оператори из става I. диспозитива овог решења дужни су да обавезу омогућавања приступа и коришћења елемената мреже и припадајућих средстава, сагласно одредби члана 67. став 3. Закона о електронским комуникацијама („Службени гласник РС“, бр. 44/10, 60/13-УС и 62/14), извршавају тако да:

- 1) омогуће приступ одређеним елементима мреже и припадајућим средствима, укључујући приступ пасивним мрежним елементима који су везани за пружање велепродајне услуге терминације позива у мобилној мрежи;
- 2) преговарају у доброј вери са оператором који захтева приступ за услуге међуповезивања и да у одговарајућем року одговоре на сваки разумни захтев за приступ оператору који захтева велепродајну услугу терминације позива;
- 3) не укидају већ одобрени приступ елементима мреже и припадајућој инфраструктури;
- 4) пруже одређене услуге другим операторима под велепродајним условима;
- 5) омогуће слободан приступ техничким интерфејсима или другим кључним технологијама неопходним за пружање велепродајне услуге терминације позива у мобилној мрежи;
- 6) омогуће колокацију, односно други облик заједничког коришћења припадајућих средстава неопходних за пружање велепродајне услуге терминације позива у мобилној мрежи;
- 7) пруже услуге потребне за обезбеђивање интероперабилних услуга за повезивање крајњих корисника, укључујући и услуге интелигентних мрежа;
- 8) омогуће приступ системима оперативне подршке или сличним софтверским системима, ради обезбеђивања лојалне конкуренције у пружању услуга електронских комуникација;
- 9) обезбеде међуповезивање мрежа и припадајућих средстава неопходних за пружање велепродајне услуге терминације позива у мобилној мрежи;
- 10) обезбеде приступ повезаним услугама, попут услуга заснованих на подацима о идентитету, локацији и доступности корисника.

VI. Оператори из става I. диспозитива овог решења дужни су да обавезу контроле цена и примене трошковног рачуноводства, сагласно одредби члана 68. Закона о електронским комуникацијама („Службени гласник РС“, бр. 44/10, 60/13-УС и 62/14), извршавају у складу са општим актом Регулаторне агенције за електронске комуникације и поштанске услуге, којим се ближе прописује примена трошковног принципа, одвојених рачуна и извештавање од стране оператора са значајном тржишном снагом у области електронских комуникација, на начин којим се обезбеђује ефикасност, одржива конкуренција и добробит потрошача. Напред наведено се односи само на велепродајне услуге терминације позива у мобилној мрежи који потичу из националних мрежа, док се цене терминације позива у мобилној мрежи које потичу из међународних мрежа слободно формирају, а оператори из става I. диспозитива овог решења су у обавези да ове цене прикажу у својим стандардним понудама.

VII. Оператори из става I. диспозитива овог решења су у обавези да, у року од 60 дана од дана пријема захтева Регулаторне агенције за електронске комуникације и поштанске услуге, сачине и објаве нову Стандардну понуду за услугу терминације позива у

мобилној мрежи (међуповезивање) у складу са општим актом Регулаторне агенције за електронске комуникације и поштанске услуге, који ближе прописује минимални садржај, ниво детаљности и начин објављивања стандардних понуда.

VIII. Ово решење је коначно.

Образложење

Регулаторна агенција за електронске комуникације и поштанске услуге (у даљем тексту: Агенција), по службеној дужности, сагласно одредбама чл. 59. став 2. и 60. став 1. Закона о електронским комуникацијама („Службени гласник РС“, бр. 44/10, 60/13-УС и 62/14, у даљем тексту: Закон), извршила је анализу veleпродајног тржишта терминације позива у мобилној мрежи, уз примену Препоруке Комисије од 9. октобра 2014. године о релевантним тржиштима производа и услуга у области електронских комуникација подложних претходној (*ex ante*) регулацији 2014/710/ЕУ (у даљем тексту: Препорука Комисије о релевантним тржиштима 2014/710/ЕУ), ради утврђивања релевантности тржишта у смислу претходне регулације, односно да ли на посматраном тржишту постоји делотворна конкуренција или један или више оператора са значајном тржишном снагом (у даљем тексту: оператор са ЗТС), у циљу хармонизације са регулативом Европске уније и доношења нове одлуке о одређивању релевантних тржишта подложних претходној регулацији и о томе сачинила Извештај о анализи veleпродајног тржишта терминације позива у мобилној мрежи, новембар 2017 - јануар 2018. године (у даљем тексту: Извештај о анализи тржишта), који је Управни одбор Агенције усвојио дана 26.1.2018. године закључком број: 1-К-021-6/18-10 (објављен на интернет страници Агенције www.ratel.rs) и у коме је садржана чињенична грађа за доношење решења у овој управној ствари.

У поступку који је претходио усвајању Извештаја о анализи тржишта од стране Управног одбора Агенције, а у складу са одредбама чл. 34-36. Закона, Агенција је у периоду од 28.11.2017. године до 28.12.2017. године, спровела поступак јавних консултација ради прибављања мишљења стручне и шире јавности на Нацрт Извештаја о анализи тржишта. Агенција је након тога извршила анализу пристиглих мишљења, коментара и предлога на наведени акт и уважила основане коментаре и предлоге.

Одлуком о одређивању релевантних тржишта подложних претходној регулацији („Службени гласник РС“, број 78/18), која је ступила на снагу 27.10.2018. године, veleпродајно тржиште терминације позива у мобилној мрежи одређено је за релевантно тржиште подложно претходној регулацији.

То значи да је укупност оперативних активности предузетих сагласно наведеним одредбама Закона, ради утврђивања чињеничног стања које представља подлогу за доношење решења и у коме су садржане одлучне чињенице, ближе приказане у Извештају о анализи тржишта, те исти садржи све правно релевантне чињенице и околности у складу са начелом истине и слободне оцене доказа у управном поступку, сагласно члану 10. Закона о

општем управном поступку („Службени гласник РС“, број 18/16, у даљем тексту: ЗУП). Као такав, Извештај о анализи тржишта, у складу са одредбом члана 102. став 1. ЗУП-а, којом је прописано да орган утврђује чињенице и околности од значаја за поступање у управној ствари, које представљају основ за примену одредби чл. 62. и 63. Закона, тј. основ су за доношење овог решења, којим су одређени оператори са ЗТС на релевантном тржишту, одређене им регулаторне обавезе, као и начин њиховог извршавања.

Агенција је приликом анализе велепродајног тржишта терминације позива у мобилној мрежи, сагласно одредби члана 60. Закона, водила рачуна о примени Препоруке Комисије о релевантним тржиштима 2014/710/ЕУ, као и Смерницама Комисије о анализи тржишта и процени значајне тржишне снаге на основу регулаторног оквира Заједнице за електронске комуникационе мреже и услуге 2002/С 165/03.

Период на који се анализа односи обухвата податке добијене од оператора за 2014, 2015. и 2016. годину.

У поступку анализе предметног тржишта, Агенција је, сагласно одредби чл. 60. став 2. и 62. став 3. Закона, сарађивала са Комисијом за заштиту конкуренције (у даљем тексту: Комисија), као органом надлежним за заштиту конкуренције. Комисија је дана 27.12.2017. године доставила Агенцији мишљење на Извештај о анализи тржишта број: 1/0-09-748/2017-3 од 26.12.2017. године. У наведеном мишљењу Комисија је изнела став да су потребна додатна појашњења у смислу оправданости коришћења метода упоређивања, поводом кога је Агенција истакла да је одредбом члана 68. став 3. тачка 1) Закона, између осталог, прописано да се приликом одређивања обавезе контроле цена и примене трошковног рачуноводства могу узети у обзир цене на упоредивим тржиштима, што је Агенција и чинила у претходном периоду. Агенција у 2018. години планира доношење новог општег акта којим се уређује примена трошковног принципа, одвојених рачуна и извештавању од стране оператора са значајном тржишном снагом у области електронских комуникација, ради увођења BU LRIC трошковног модела, те ће у будућем периоду цена терминације позива бити одређена применом BU LRIC трошковног модела. У том смислу су тачне претпоставке Комисије о преласку са метода упоређивања на трошковни модел. Такође, Комисија је навела да у Извештају о анализи тржишта не постоје детаљније информације на основу којих би се могла сагледати тржишна позиција, преговарачка моћ и други параметри од интереса за доношење одређених закључака када су у питању виртуелни оператори, те да Агенција није узела у обзир разлике које можда постоје између оператора јавно доступне телефонске услуге преко мобилне мреже у смислу појединачне значајне снаге на тржишту. Агенција је уважила коментар Комисије о недостатку или ниском нивоу преговарачке позиције и унела измену у тачки „Недостатак или низак ниво преговарачке позиције“ додавањем виртуелних мобилних оператора. Имајући у виду специфичност тржишта терминације позива, која се огледа у томе да сваки оператор има 100% тржишног учешћа у својој мрежи, односно на релевантном тржишту, Агенција је сматрала оправданим увођење истих регулаторних обавеза свим операторима. Виртуелни мобилни оператори који су регистровани за обављање делатности у Републици Србији припадају категорији потпуних виртуелних мобилних оператора, те су

самим тим у могућности да управљају елементима језгра мреже и под његовом контролом су системи за бригу о корисницима, обрачун и наплату, администрацију и техничку подршку. Такође, ова група виртуелних оператора је у могућности да преговара о међуповезивању са другим операторима независно од оператора чију радио мрежу изнајмљује, што је Агенција сматрала додатним разлогом за увођење истих регулаторних обавеза. Комисија је напоменула и да задржава право да у конкретним поступцима које води у оквиру својих надлежности, у складу са прописима којима се уређује заштита конкуренције, изведе и евентуално другачије закључке у односу на наведене у предметној анализи, нарочито у погледу утврђивања релевантног тржишта, било у производној, било у географској димензији, при чему је могуће да се конкретна дефиниција не подудара у свему са дефиницијом усвојеном за потребе анализе. Агенција је са наведеним сагласна.

Одређивање оператора са ЗТС експлицитно је уређено одредбама члана 62. Закона.

Обавезе оператора са ЗТС, које се решењем одређују операторима са ЗТС прописане су чланом 63. Закона.

Велепродајно тржиште терминације позива у мобилној мрежи је у поступку анализе дефинисано у производној и географској димензији, анализирани су критеријуми за утврђивање значајне тржишне снаге, а по окончању тог поступка за операторе са ЗТС одређени су: Предузеће за телекомуникације Телеком Србија акционарско друштво, Београд, Таковска 2, Београд (у даљем тексту: Телеком Србија а.д.), TELENOR D.O.O. BEOGRAD, Омладинских бригада 90, Београд-Нови Београд (у даљем тексту: TELENOR D.O.O.), VIP MOBILE DOO BEOGRAD (NOVI BEOGRAD), Милутина Миланковића 1ж, Београд-Нови Београд (у даљем тексту: VIP MOBILE DOO), MUNDIO MOBILE d.o.o. Beograd-Noví Beograd, Владимира Поповића 38-40, Београд-Нови Београд (у даљем тексту: MUNDIO MOBILE d.o.o.) и GLOBALTEL d.o.o. Beograd, Булевар Михаила Пупина 115е, Београд-Нови Београд (у даљем тексту: GLOBALTEL d.o.o.) за операторе са ЗТС.

Агенција је ставом II. диспозитива овог решења, операторима са ЗТС одредила обавезе на основу постојећег стања тржишне конкуренције и идентификованих потенцијалних препрека у развоју тржишне конкуренције, са којима се суочавају оператори на велепродајном тржишту терминације позива у мобилној мрежи.

Агенција је закључила да у производној димензији, предметно тржиште обухвата велепродајну услугу терминације позива у мобилној мрежи, која подразумева прослеђивање позива који потичу из мреже оператора корисника, од одговарајуће приступне тачке на коју је спојена мрежа оператора корисника, према нумерацији оператора пружаоца услуге терминације, који може бити мобилни оператор или виртуелни мобилни оператор. Велепродајна услуга терминације позива у мобилној мрежи се, у складу са принципима технолошке неутралности, посматра као јединствена, односно као независна од начина реализације мобилне мреже у коју позив терминира (2G, 3G-UMTS, 4G-LTE). У периоду који обухвата Извештај о анализи тржишта није било корисника говорне услуге реализованих коришћењем LTE технологије (*Voice over LTE- VoLTE*).

У складу са Експланаторним меморандумом приложеним Препоруци Комисије о релевантним тржиштима производа и услуга у области електронских комуникација подложних претходној (*ex ante*) регулацији 2014/710/ЕУ, у складу са Директивом 2002/21/ЕЗ Европског парламента и Савета о заједничком регулаторном оквиру за електронске комуникационе мреже и услуге, велепродајно тржиште терминације позива у мобилној мрежи подразумева терминацију свих позива, независно од тога из које мреже потичу (из фиксних мрежа националних оператора, из мобилних мрежа националних оператора или из фиксних или мобилних мрежа у иностранству).

Географска димензија велепродајног тржишта терминације позива у мобилној мрежи је територија Републике Србије.

На основу критеријума за утврђивање појединачне значајне тржишне снаге који су дефинисани одредбом члана 61. став 2. Закона, и то: величина оператора и његових конкурената, посебно у погледу броја корисника и прихода на релевантном тржишту, контрола над инфраструктуром чији се обим не може лако реплицирати, технолошка предност оператора која му омогућава надмоћан положај на тржишту, недостатак или низак ниво преговарачке моћи купаца, лак или повлашћен приступ тржиштима капитала, односно финансијским ресурсима, степен диверсификације производа или услуга (нпр. повезани производи или услуге), економија обима, економија опсега, степен вертикалне интеграције, високи степен развоја дистрибутивне и продајне мреже, недостатак потенцијалне конкуренције и постојање препрека за ширење, Агенција је утврдила да на посматраном тржишту не постоји ефикасна конкуренција, односно да оператори Телеком Србија а.д., TELENOR D.O.O., VIP MOBILE DOO, MUNDIO MOBILE d.o.o. и GLOBALTEL d.o.o. поседују појединачну значајну тржишну снагу на том тржишту.

Анализом наведених критеријума за утврђивање појединачне снаге Агенција је закључила да на тржишту не постоји конкуренција и да сваки од претходно наведених оператора има 100% тржишног учешћа у сопственој мрежи.

Имајући у виду наведено, као и одредбу члана 62. став 1. Закона, којом је прописано да када Агенција, на основу претходно спроведене анализе тржишта, утврди непостојање делотворне конкуренције на релевантном тржишту (као и на уско повезаном тржишту), решењем одређује оператора који, појединачно или заједно са другим операторима, на том тржишту има значајну тржишну снагу, одлучено је као у ставу I. диспозитива овог решења.

Такође, одредбом члана 62. став 2. Закона, прописано је да решењем из става 1. овог члана, Агенција одређује оператору са ЗТС најмање једну обавезу из члана 63. овог закона, водећи рачуна о врсти и природи утврђених недостатака на тржишту, претходним улагањима, подстицању даљих улагања и могућности за повраћај улагања по разумној стопи с обзиром на повезане ризике.

Уз уважавање постојећих и потенцијалних препрека у развоју тржишне конкуренције, Агенција је операторима Телеком Србија а.д., TELENOR D.O.O., VIP MOBILE DOO, MUNDIO MOBILE d.o.o. и GLOBALTEL d.o.o., као операторима са ЗТС на велепродајном

тржишту терминације позива у мобилној мрежи, одредила следеће обавезе из члана 63. Закона: објављивања одређених података у форми стандардне понуде, недискриминаторног поступања, омогућавања приступа и коришћења елемената мреже и припадајућих средстава, као и контроле цена и примене трошковног рачуноводства, те је одлучено као у ставу II. диспозитива овог решења.

Обавезе се уводе са циљем да се на најбољи начин отклоне потенцијалне препреке развоју конкуренције, омогући развој релевантног тржишта и конкуренције и заштите интереси крајњих корисника.

Приликом одређивања обавеза операторима са ЗТС, Агенција је водила рачуна о врсти и природи утврђених недостатака на тржишту, претходним улагањима, подстицању даљих улагања и могућности повраћаја улагања по разумној стопи с обзиром на повезане ризике.

Телеком Србија а.д., TELENOR D.O.O., VIP MOBILE DOO, MUNDIO MOBILE d.o.o. и GLOBALTEL d.o.o. су дужни да обавезе утврђене ставом II. диспозитива овог решења, које су појединачно уређене одредбама чл. 64, 65, 67. и 68. Закона, извршавају на начин утврђен ст. III. до VI. диспозитива овог решења, како следи:

1. Обавеза објављивања одређених података у форми стандардне понуде

У складу са одредбама члана 64. Закона, Агенција одређује Телеком Србија а.д., TELENOR D.O.O., VIP MOBILE DOO, MUNDIO MOBILE d.o.o. и GLOBALTEL d.o.o., као операторима са ЗТС, обавезу објављивања одређених података, која се посебно односи на:

- рачуноводствене податке,
- техничке спецификације,
- карактеристике мреже,
- услове понуде и коришћења (укључујући ограничења),
- рокове важења понуде, и
- цене.

Агенција констатује да је Телеком Србија а.д., TELENOR D.O.O., VIP MOBILE DOO, MUNDIO MOBILE d.o.o. и GLOBALTEL d.o.o., као операторима са ЗТС на релевантном тржишту, оправдано одредити обавезу објављивања одређених података за велепродајну услугу терминације позива у мобилној мрежи, у облику Стандардне понуде за услугу терминације позива у мобилној мрежи (међуповезивање) (у даљем тексту: Стандардна понуда), посебно имајући у виду да се операторима уводи и обавеза недискриминаторног поступања.

Стандардна понуда мора да буде јасно дефинисана и у довољној мери рашчлањена на појединачне компоненте како би оператор, корисник велепродајне услуге терминације позива у мобилној мрежи, могао да користи и плаћа само за оне компоненте које су му потребне ради пружања услуге терминације позива у овој мрежи својим корисницима.

Стандардна понуда оператора Телеком Србија а.д., TELENOR D.O.O., VIP MOBILE DOO, MUNDIO MOBILE d.o.o. и GLOBALTEL d.o.o. обавезно треба да садржи следеће елементе:

- 1) опис услуга које су предмет Стандардне понуде, примену и важење Стандардне понуде, услове и начин наручивања услуге, поступак преговарања, одредбе од посебног значаја (нпр. поверљивост информација, пословна тајна, заштита интелектуалне својине) и сл.;
- 2) цене, начин и услове одржавања услуге, као и ниво услуге која се пружа – *SLA (Service Level Agreements)*;
- 3) податке о мрежи и осталој инфраструктури који су неопходни за међуповезивање ради пружања veleprodajne услуге терминације позива у мобилној мрежи, податке о интерфејсима, сигнализационим и осталим протоколима, синхронизацији, као и о свим осталим техничким условима који су неопходни за међуповезивање ради пружања veleprodajne услуге терминације позива у мобилној мрежи;
- 4) цене међуповезивања, као и начин наручивања и преговарања око међуповезивања;
- 5) тачке и начин међуповезивања, као и услове за водове преко којих ће се извршити повезивање - интерконекиционе тачке и интерконекициони линкови неопходни за пружање veleprodajne услуге терминације позива у мобилној мрежи;
- 6) начине обрачуна плаћања и наплате, као и инструменте осигурања;
- 7) квалитет услуге;
- 8) одговорност обе стране, разграничење међусобних одговорности и начин надокнаде штете;
- 9) поверљивост информација, пословне тајне и начин решавања спорова.

Поред обавезе објављивања Стандардне понуде, Телеком Србија а.д., TELENOR D.O.O., VIP MOBILE DOO, MUNDIO MOBILE d.o.o. и GLOBALTEL d.o.o. су у обавези да Агенцији, у односу на пружање релевантне услуге, достављају полугодишње извештаје са следећим индикаторима ефикасности (*Key Performance Indicators - KPI*):

- просечно време за успостављање вода за међуповезивање;
- просечно време отклањања квара на воду за међуповезивање;
- податке који се односе на пружање услуге заједничког коришћења простора (колокације).

Агенција констатује да је одређивање обавезе операторима Телеком Србија а.д., TELENOR D.O.O., VIP MOBILE DOO, MUNDIO MOBILE d.o.o. и GLOBALTEL d.o.o. да објављују одређене податке оправдано, јер се тиме осигурава да они као оператори са ЗТС на релевантном veleprodajном тржишту нуде услуге другим операторима под једнаким условима и са истим квалитетом као што то чине за сопствене потребе, односно за потребе повезаних лица или партнера.

Обавеза наведених оператора са ЗТС да објављују одређене податке, омогућава операторима корисницима veleprodajne услуге терминације позива у мобилној мрежи да, на

основу транспарентно објављених услова оператора са ЗТС, дођу до закључка да ли су дискриминисани ценама, условима и роковима.

Обавеза објављивања одређених података чини још ефикаснијим остале обавезе које имају оператори са ЗТС на релевантном тржишту, а то се нарочито односи на обавезу недискриминаторног поступања и обавезу омогућавања приступа и коришћења елемената мреже и припадајућих средстава.

Без обавезе објављивања одређених података, Агенција не би на одговарајући начин могла да прати да ли оператори са ЗТС на релевантном тржишту спроводе обавезу недискриминаторног поступања. Обавеза објављивања одређених података је додатна обавеза у смеру решавања препрека за развој конкуренције, које су везане за дискриминацију на ценовној и неценовној основи, имајући у виду да је све облике дискриминаторног поступања могуће утврдити само онда када су транспарентно објављени услови под којима оператори са ЗТС нуде услуге на релевантном veleпродајном тржишту.

Примена обавезе објављивања одређених података има за циљ да укаже и допринесе решавању антиконкурентских активности и препрека за развој конкуренције, које се односе на праксу унакрсног субвенционисања, дискриминацију на ценовној основи и праксу препознату као ценовно истискивање маргине профита (*price squeeze*).

Агенција констатује да обавеза објављивања одређених података не представљала додатно оптерећење за Телеком Србија а.д., TELENOR D.O.O., VIP MOBILE DOO, MUNDIO MOBILE d.o.o. и GLOBALTEL d.o.o., а да операторима корисницима пружа транспарентан увид у услове пружања veleпродајне услуге терминације позива у мобилној мрежи и тиме доприноси обезбеђивању конкуренције на релевантном тржишту.

2. Обавеза недискриминаторног поступања

Обавеза недискриминаторног поступања, сагласно одредби члана 65. став 1. Закона, односи се на једнако поступање оператора са ЗТС приликом пружања услуга међуповезивања и приступа у упоредивим околностима.

У складу са одредбама члана 65. став 2. Закона, оператор са ЗТС је дужан да другим операторима пружа услуге под једнаким условима и истог квалитета као што то чини за сопствене потребе, односно за потребе повезаних лица или партнера.

Агенција одређује операторима Телеком Србија а.д., TELENOR D.O.O., VIP MOBILE DOO, MUNDIO MOBILE d.o.o. и GLOBALTEL d.o.o., као операторима са ЗТС на veleпродајном тржишту терминације позива у мобилној мрежи, обавезу недискриминаторног поступања, којом се обавезују да:

- обезбеде једнаке услове (пре свега у погледу цена, рокова и информација) при истим околностима за све операторе кориснике који пружају исте услуге;
- пружају услуге и податке операторима корисницима под истим условима и уз исти квалитет услуге који обезбеђују за сопствене потребе, потребе повезаних лица или партнера;

- достављају Агенцији уговоре закључене на основу Стандардне понуде у року од 15 дана од дана потписивања истих.

Оператори Телеком Србија а.д., TELENOR D.O.O., VIP MOBILE DOO, MUNDIO MOBILE d.o.o. и GLOBALTEL d.o.o. би, као оператори са ЗТС на релевантном тржишту, у одсуству регулације, могли да спроводе активности које се односе на пружање услуге терминације позива, које су дискриминаторне у погледу услова, цена, квалитета и представљају препреке за развој делотворне конкуренције.

У одсуству обавезе недискриминаторног поступања, Агенција констатује да би Телеком Србија а.д, TELENOR D.O.O, VIP MOBILE DOO, MUNDIO MOBILE d.o.o. и GLOBALTEL d.o.o, као оператори са ЗТС, могли да користите различите механизме на ценовној и неценовној основи како би отежали (или чак учинили немогућим) улазак и рад конкурентних оператора, те из тих разлога сматра да је истима оправдано одредити обавезу недискриминаторног поступања.

Такође, Телеком Србија а.д., TELENOR D.O.O., VIP MOBILE DOO, MUNDIO MOBILE d.o.o. и GLOBALTEL d.o.o. би у одсуству ове регулаторне обавезе могли да обрачунавају услуге терминације позива операторима корисницима по вишим ценама у поређењу са ценама које нуде свом малопродајном делу (за сопствене потребе), чиме се умањује профит и истискује конкуренција (оператори корисници), што је пракса препозната као ценовно истискивање маргине профита конкуренције.

Поред преношења значајне тржишне снаге на ценовним основама, Телеком Србија а.д., TELENOR D.O.O., VIP MOBILE DOO, MUNDIO MOBILE d.o.o. и GLOBALTEL d.o.o. могу да примењују антиконкурентске тактике одуговлачења, ускраћивања информација, инсистирања на неоправданим захтевима и дискриминаторно коришћење информација. Ове активности доводе у неравноправан положај операторе кориснике, чиме се спречава делотворна конкуренција.

Телеком Србија а.д., TELENOR D.O.O., VIP MOBILE DOO, MUNDIO MOBILE d.o.o. и GLOBALTEL d.o.o., као оператори са ЗТС на релевантном тржишту, су у обавези да доставе Агенцији уговоре закључене на основу Стандардне понуде у року од 15 дана од дана потписивања истих. Примена ове обавезе Агенцији омогућава да увидом у уговоре о међуповезивању са различитим операторима корисницима и упоређивањем истих, утврди да ли оператори са ЗТС на релевантном тржишту поштују обавезу недискриминаторног поступања и да ли пружају услуге под једнаким условима и са истим квалитетом као што то чине за сопствене потребе. У одсуству ове обавезе, Агенција не би могла да реагује на одговарајући начин.

Обавеза недискриминаторног поступања и обавеза објављивања одређених података (у форми стандардне понуде) се међусобно допуњују на шта указује одредба члана 64. став 2. Закона. Према одредби поменутог става, оператор са ЗТС коме је одређена обавеза недискриминаторног поступања дужан је да, на захтев Агенције, у року од 60 дана од дана пријема захтева, сачини и објави стандардну понуду за међуповезивање и приступ.

Агенција констатује да обавеза недискриминаторног поступања не представља додатно оптерећење за Телеком Србија а.д., TELENOR D.O.O., VIP MOBILE DOO, MUNDIO MOBILE d.o.o. и GLOBALTEL d.o.o., као операторе са ЗТС на релевантном тржишту, с обзиром на то да не узрокује додатне трошкове и нове процедуре, док Агенцији пружа упоредив увид у понашање оператора са ЗТС према свом малопродајном делу и према операторима корисницима велепродајне услуге терминације позива у мобилној мрежи.

3. Обавеза омогућавања приступа и коришћења елемената мреже и припадајућих средстава

У складу са одредбом члана 67. Закона, у случају да се утврди да би ускраћивање приступа, неоправдано условљавање или слично ограничавање од стране оператора са ЗТС, спречило развој конкуренције на малопродајном нивоу или угрозило интересе крајњих корисника, Агенција може оператору са ЗТС да одреди обавезу омогућавања приступа и коришћења елемената мреже и припадајућих средстава оператора са ЗТС, тако да се удовољи оправданим захтевима других оператора за приступ и коришћење одређених елемената мреже и припадајућих средстава.

Агенција констатује да би ускраћивање приступа, неоправдано условљавање или слично ограничавање од стране оператора са ЗТС који контролишу неопходну инфраструктуру, спречило развој конкуренције на малопродајном нивоу, што би на крају угрозило интересе крајњих корисника.

Поред тога, Агенција констатује да оператори са ЗТС могу да користе и остале механизме спречавања конкуренције на ценовној и неценовној основи како би отежали (или чак учинили немогућим) улазак и рад осталих оператора на релевантном тржишту.

Из наведених разлога, Агенција закључује да је оправдано да се Телеком Србија а.д., TELENOR D.O.O., VIP MOBILE DOO, MUNDIO MOBILE d.o.o. и GLOBALTEL d.o.o., одреде следеће обавезе прописане одредбама члана 67. став 3. Закона:

- 1) омогућавање приступа одређеним елементима мреже и припадајућим средствима, укључујући приступ пасивним мрежним елементима који су везани за пружање велепродајне услуге терминације позива у мобилној мрежи;
- 2) преговарање у доброј вери са оператором који захтева приступ за услуге међуповезивања и да у одговарајућем року одговори на сваки разуман захтев за приступ оператору који захтева велепродајну услугу терминације позива;
- 3) неукривање већ одобреног приступа елементима мреже и припадајућој инфраструктури;
- 4) пружање одређене услуге другим операторима под велепродајним условима;
- 5) омогућавање слободног приступа техничким интерфејсима или другим кључним технологијама неопходним за пружање велепродајне услуге терминације позива у мобилној мрежи;

- 6) омогућавање колокације, односно другог облика заједничког коришћења припадајућих средстава неопходних за пружање велепродајне услуге терминације позива у мобилној мрежи;
- 7) пружање услуге потребне за обезбеђивање интероперабилних услуга за повезивање крајњих корисника, укључујући и услуге интелигентних мрежа;
- 8) омогућавање приступа системима оперативне подршке или сличним софтверским системима, ради обезбеђивања лојалне конкуренције у пружању услуга електронских комуникација;
- 9) обезбеђивање међуповезивања мрежа и припадајућих средстава неопходних за пружање велепродајне услуге терминације позива у мобилној мрежи;
- 10) обезбеђивање приступа повезаним услугама, попут услуга заснованих на подацима о идентитету, локацији и доступности корисника.

Телеком Србија а.д., TELENOR D.O.O., VIP MOBILE DOO, MUNDIO MOBILE d.o.o. и GLOBALTEL d.o.o., као оператори са ЗТС на релевантном тржишту, имају обавезу да преговарају у доброј вери са оператором који захтева приступ за велепродајну услугу терминације позива, с циљем да се на захтев одговори у законском року. У одсуству ове обавезе, наведени оператори би могли да искористе своју значајну тржишну снагу и да спроводе тактике одуговлачења.

Приликом оцењивања оправданости захтева за приступ, Телеком Србија а.д., TELENOR D.O.O., VIP MOBILE DOO, MUNDIO MOBILE d.o.o. и GLOBALTEL d.o.o. требало би да се руководе принципом недискриминације и техничким могућностима сопствене мреже. Такође, приликом оцењивања оправданости захтева за приступ не могу од оператора да захтевају услове и радње које су у супротности са обавезама које имају оператори са ЗТС на релевантном тржишту.

4. Обавеза контроле цена и примене трошковног рачуноводства

У складу са одредбама члана 68. Закона, Агенција одређује Телеком Србија а.д., TELENOR D.O.O., VIP MOBILE DOO, MUNDIO MOBILE d.o.o. и GLOBALTEL d.o.o., као операторима са ЗТС на релевантном тржишту, обавезу контроле цена и примену трошковног рачуноводства, у складу са општим актом Агенције којим се уређује примена трошковног принципа, одвојених рачуна и извештавање од стране оператора са ЗТС у области електронских комуникација, на начин којим се обезбеђује ефикасност, одржива конкуренција и добробит потрошача, при чему се у обзир могу узети цене на упоредивим тржиштима, као и малопродајне цене оператора са ЗТС. Ова обавеза има за циљ да спречи операторе са ЗТС да одржавају неоправдано високе цене или да ниским ценама истисну конкуренте на штету крајњих корисника. Приликом одређивања обавеза, посебно се води рачуна о претходним улагањима оператора са ЗТС, подстицању даљих улагања и могућности повраћаја улагања по разумној стопи, с обзиром на повезане ризике.

Обавеза контроле цена и примене трошковног рачуноводства се односи само на велепродајне услуге терминације позива у мобилној мрежи који потичу из националних

мрежа, док се цене терминације позива у мобилној мрежи које потичу из међународних мрежа слободно формирају, а оператори са ЗТС на релевантном тржишту су у обавези да ове цене прикаже у својим стандардним понудама.

На основу наведеног, Телеком Србија а.д., TELENOR D.O.O., VIP MOBILE DOO, MUNDIO MOBILE d.o.o. и GLOBALTEL d.o.o. су у обавези да сваку регулаторну обавезу утврђену овим решењем извршавају на начин одређен овим решењем, те је одлучено као у ст. III. до VI. диспозитива овог решења.

Такође, Телеком Србија а.д., TELENOR D.O.O., VIP MOBILE DOO, MUNDIO MOBILE d.o.o. и GLOBALTEL d.o.o. су у обавези да у року од 60 дана од дана пријема захтева Агенције, сачине и објаве нову Стандардну понуду у складу са општим актом Агенције, који ближе прописује минимални садржај, ниво детаљности и начин објављивања стандардних понуда, те је одлучено као у ставу VII. диспозитива овог решења.

Даље, Агенција је у поступку који претходи доношењу одговарајућег решења операторима Телеком Србија а.д., TELENOR D.O.O., VIP MOBILE DOO, MUNDIO MOBILE d.o.o. и GLOBALTEL d.o.o. предпочила чињенице и околности које су од значаја за одлучивање у овој управној ствари и истима омогућила да у остављеном року од 15 дана, доставе документацију и/или друге доказе за које сматрају да су релевантни за одлучивање, а сагласно одредбама члана 22. став 3. Закона и чл. 11, 102. и 106. став 5. ЗУП-а.

У остављеном року изјаснили су се следећи оператори: TELENOR D.O.O., Телеком Србија а.д. и VIP MOBILE DOO.

TELENOR D.O.O. је у свом изјашњењу број: 278/305/18 од 1.11.2018. године навео да је сагласан са Извештајем о анализи предметног тржишта, као и обавезама које TELENOR D.O.O. има на овом релевантном тржишту.

Телеком Србија а.д. је у свом изјашњењу број: 490429/1-2018 од 14.11.2018. године навео да остаје при раније изнетом ставу да у Стандардној понуди не треба уводити обавезу приказивања цена терминације позива који потичу из међународних мрежа, јер се на тај начин у значајној мери слабе преговарачке позиције националних оператора у односу на иностране операторе. Даље, Телеком Србија а.д. је истакао да је обавеза недискриминаторног поступања оператора са ЗТС према националним операторима, што се односи и на цене терминације за позиве који потичу из међународних мрежа, довољна да се подједнако заштите интереси свих националних оператора, при чему Агенција, према речима Телеком Србија а.д. има на располагању и контролне механизме провере поступања оператора.

Агенција је констатовала да су наводи из изјашњења Телеком Србија а.д. већ били изнети у виду примедби и коментара током јавних консултација на Извештај о анализи тржишта, те их је размотрила и у целости остаје при ставу изнетом у Извештају о анализи тржишта, односно да сматра да је транспарентност и објављивање цена међународне терминације неопходан услов у оквиру обавезе недискриминаторног поступања, која се прописује оператору са ЗТС, што је у складу са праксом која постоји у земљама Европске

уније, према којој је обавеза објављивања свих цена у форми стандардне понуде праћена и обавезом контроле цена.

VIP MOBILE DOO је у свом изјашњењу број: K228/18 од 14.11.2018. године навео да „поздравља“ увођење обавезе контроле цена терминације позива у мобилној мрежи и примену трошковног рачуноводства. Став VIP MOBILE DOO је да једино примена асиметричних цена може да отклони неједнакости између оператора, које су нарочито биле изражене у првих неколико година пословања VIP MOBILE DOO, а које су и данас присутне у мањем обиму на veleпродајном тржишту цена терминације у мобилне мреже. Уважавајући принцип конзистентности у имплементацији и примени регулативе Европске уније, као и чињеницу да се на тржишту електронских комуникација Републике Србије тек сада, са огромним закашњењем у односу на друге земље чланице Европске уније, уводи трошковни модел за одређивање цена терминације у мобилне мреже, VIP MOBILE DOO сматра оправданим захтев да се одреди временски разуман рок примене асиметричних цена мобилне терминације у корист VIP MOBILE DOO. За VIP MOBILE DOO није прихватљиво образложење Агенције да се при одређивању цена терминације, Агенција одлучила за примену симетричних цена на основу препоруке Европске комисије, а да при томе истовремено није узето у обзир стварање услова за примену трошковног модела, што је, такође, у складу са смерницама и регулативом Европске уније. Стога VIP MOBILE DOO „моли“ Агенцију да узме у разматрање захтев да примена трошковног модела при одређивању цена терминације у мобилне мреже буде истовремено праћена увођењем асиметричних цена терминације у корист VIP MOBILE DOO. Додатно, VIP MOBILE DOO истиче неслагање са одлуком Агенције да цене међународне терминације буду саставни део Стандардних понуда оператора, имајући у виду да исте нису предмет регулације, те тражи да Агенција још једном размотри захтев пре доношења коначног решења.

Агенција је констатовала да су наводи у вези са увођењем асиметричних цена из изјашњења VIP MOBILE DOO већ били изложени у виду примедби и коментара током јавних консултација на Извештај о анализи тржишта, те их је размотрила и у целости остаје при ставу изнетом у Извештају о анализи тржишта. Агенција се, као и до сада, при одређивању цене терминације одлучила за примену симетричних цена терминације у мобилним мрежама, сагласно одредби члана 3. Закона, а што је у складу и са Препоруком Европске комисије од 7. маја 2009. године о регулацији цена фиксне и мобилне терминације позива у Европској унији (2009/396/ЕЗ) и праксом у већини европских држава. Одредбом члана 10. наведене препоруке је прописано да уколико нови мобилни оператор послује испод минималног ефикасног нивоа уз веће инкременталне трошкове, национално регулаторно тело може дозволити да се такви трошкови надокнаде преко регулисаних цена терминације током одређеног прелазног периода, а који не би требало да премашује период од четири године након уласка новог оператора на тржиште. Како је оператор VIP MOBILE DOO ушао на тржиште 2006. године, увођење принципа асиметрије при одређивању цена терминације позива после 12 година након уласка на предметно тржиште би било у супротности са одредбама из наведене препоруке. У вези са наводима у погледу цена међународне

терминације, Агенција сматра да је транспарентност и објављивање цена међународне терминације неопходан услов у оквиру обавезе недискриминаторног поступања, која се прописује оператору са ЗТС, што је у складу са праксом која постоји у земљама Европске уније, према којој је обавеза објављивања свих цена у форми стандардне понуде праћена и обавезом контроле цена.

Као што се из напред наведеног може закључити, Агенција је у поступку одлучивања у потпуности ценила пристигла изјашњења оператора, у вези са одређивањем оператора са ЗТС на релевантном тржишту, размотрила изнете примедбе и сугестије и поводом истих заузела став који је дат у образложењу овог решења.

Надлежност Агенције да одлучује о правима и обавезама оператора и корисника прописана је одредбом члана 8. став 1. тачка 2) Закона.

Одредбом члана 17. Закона и члана 21. Статута Регулаторне агенције за електронске комуникације и поштанске услуге („Службени гласник РС“, бр. 125/14 и 30/16, у даљем тексту: Статут), прописано је, између осталог, да директор Агенције заступа и представља Агенцију и да је одговоран за законитост њеног рада.

Одредбом члана 22. Закона и члана 28. Статута, регулисано је одлучивање о правима и обавезама оператора и корисника, односно, између осталог, прописано је да Агенција о правима и обавезама оператора и корисника из овог закона одлучује решењем које доноси директор Агенције.

На основу наведеног, одлучено је као у диспозитиву овог решења.

Упутство о правном средству: Ово решење је коначно сагласно члану 22. став 4. Закона и против истог се може тужбом покренути управни спор пред Управним судом, у року од 30 дана од дана његовог достављања.

ДИРЕКТОР
[Signature]
др Владица Тинтор

Достављено:

- Предузећу за телекомуникације Телеком Србија а.д, Таковска 2, Београд;
- TELENOR D.O.O, Омладинских бригада 90, Београд-Нови Београд;
- VIP MOBILE DOO, Милутина Миланковића 1ж, Београд-Нови Београд;
- MUNDIO MOBILE d.o.o, Владимира Поповића 38-40, Београд-Нови Београд;
- GLOBALTEL d.o.o, Булевар Михаила Пупина 115е, Београд-Нови Београд;
- Сектору за анализу тржишта и економске послове - Служби за анализу тржишта и рачуноводство трошкова;
- Архиви.